

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 189/2017-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. marca 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Havlátom, advokátska kancelária HAVLÁT & PARTNERS, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Okresného súdu Levice č. k. 6 C 239/2009-2340 a č. k. 6 C 239/2009-2348 z 21. novembra 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami Okresného súdu Levice (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 C 239/2009-2340 a č. k. 6 C 239/2009-2348 z 21. novembra 2016 (ďalej spolu len „napadnuté konanie“ alebo „napadnuté uznesenia“).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza, že je žalobcom v napadnutom konaní vedenom okresným súdom, v ktorom sa domáha náhrady škody spôsobenej tým, že bol neoprávnene evidovaný ako agent Štátnej bezpečnosti (ďalej len „ŠtB“). Sťažovateľ ďalej uvádza, že v súvisiacom konaní *„bolo rozsudkom súdu prvého stupňa právoplatne určené, že evidencia sťažovateľa ako agenta ŠtB bola porušením jeho práva na ochranu osobnosti“*. Sťažovateľ podal v napadnutom konaní návrh na zmenu petitu, v rámci ktorej žiadal o náhradu škody v sume 871 182,79 € oproti predtým žalovanej sume 701 663,18 €. Ďalej sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 5. novembra 2014 žiadal nevyrubiť poplatok a pre prípad, že sa s tým okresný súd nestotožní, žiadal o oslobodenie od platenia súdneho poplatku. Okresný súd prvým napadnutým uznesením žiadosť sťažovateľa o oslobodenie od súdneho poplatku zamietol (ďalej len „uznesenie o oslobodení“) a následne druhým uznesením vyrubil poplatok v sume 9 991 € za zmenu návrhu (ďalej len „uznesenie o súdnom poplatku“).

Sťažovateľ tvrdí, že napadnuté uznesenia sú ústavne neudržateľné a arbitrárne.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že jeho označené práva podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu boli napadnutými uzneseniami okresného súdu porušené. Ďalej navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenia okresného súdu a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov konania

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porovnaj napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

1. Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv garantovaných čl. 46 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu o oslobodení z dôvodu, že okresný súd ústavne nekonformným a arbitrárnym spôsobom rozhodol v otázke oslobodenia sťažovateľa od platenia súdnych poplatkov za zmenu návrhu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Ústavný súd, ktorého úlohou je v zmysle čl. 124 ústavy ochrana ústavnosti, nie je alternatívnou a ani ďalšou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (podobne II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). V dôsledku toho sa úloha ústavného súdu obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti interpretácie a aplikácie zákonov všeobecnými súdmi (vrátane ich procesného postupu) s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (porovnaj I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Skutkové alebo právne závery všeobecného súdu môžu byť preto predmetom kontroly zo strany ústavného súdu zásadne len vtedy, ak by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a teda z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porovnaj I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

Ústavný súd ďalej zdôrazňuje, že rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov spravidla nemôže byť predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa jeho výsledok sekundárne dotýka účastníka konania, samotný „spor“ o oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania v zásade nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Rozhodnutie o tom, či sú splnené zákonom

ustanovené podmienky pre takéto oslobodenie, patrí zásadne do rozhodovacej sféry všeobecných súdov (porovnaj uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 788/09).

Ústavný súd už judikoval, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku samo osebe ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porovnaj II. ÚS 142/04, III. ÚS 344/2012).

Rozhodovanie o tom, či sú splnené zákonom (t. j. Občianskym súdnym poriadkom, resp. Civilným sporovým poriadkom; ďalej len „CSP“) ustanovené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov, spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa oslobodenia od súdnych poplatkov vychádzať (porovnaj I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014). Všeobecné súdy sú pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov však povinné s ohľadom na všetky podstatné skutočnosti vyskytujúce sa v konkrétnom prípade a význam práva na súdnu ochranu v demokratickej spoločnosti primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov za rozhodovanie sporov na jednej strane a záujem účastníka konania uplatňujúceho si svoj nárok (resp. práva) súdnou cestou [porovnaj Kreuz v. Poľsko (č. 1), č. 28249/95, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 19. 6. 2001, bod 66].

Ústavný súd však na tomto mieste konštatuje, že je oprávnený v ojedinelých prípadoch zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti, a to iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu o neoslobodení od povinnosti zaplatiť súdny poplatok došlo vzhľadom na výšku súdneho poplatku posudzovanú vo svetle konkrétnych okolností prípadu a ekonomických (finančných) možností sťažovateľa zaplatiť tento súdny poplatok a vzhľadom na fázu konania pred všeobecným súdom došlo k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porovnaj Jedamski and Jedamska v. Poľsko, č. 73547/01, rozsudok ESLP z 26. 7. 2005, body 60 a 66). Príčinou uvedeného stavu býva najčastejšie úplná rezignácia všeobecného súdu na vyvažovanie

verejného a súkromného záujmu, prípadne nedôsledné vyvažovanie (opomenutie podstatnej „premennej“ pri vyvažovaní).

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu o oslobodení nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti. V rámci rozhodovania o oslobodení od súdnych poplatkov okresný súd uplatnil zákonom poskytovaný priestor na uváženie, do ktorého ústavný súd nie je zásadne oprávnený vstupovať a nahradzovať jeho prijaté právne závery. Ústavný súd konštatuje, že výrok okresného súdu v napadnutom uznesení má dostatočnú oporu v odôvodnení jeho rozhodnutia, pretože okresný súd náležite vysvetlil, ktoré právne predpisy aplikoval, tieto súčasne predstavovali právnu úpravu aplikovateľnú na skutkový stav posudzovanej veci a súčasne odôvodnenie napadnutého uznesenia obsahovalo primeranú argumentáciu, prostredníctvom ktorej okresný súd dospel k záveru, že pomery u sťažovateľa ako strany v konaní neodôvodňujú oslobodenie od súdneho poplatku. V relevantnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia okresný súd uviedol, že *„posledná zmena petitu žaloby bola dňa 23. 12. 2013, teda v čase, keď už bolo súdom ustálené, že evidencia žalobcu bola neoprávnená, nemožno uvedené obdobie považovať za obdobie, kedy pretrváva zásah do osobných práv žalobcu, a preto nebolo možné prihliadnúť ani na predmet sporu a neoprávnený zásah orgánu verejnej správy. Čo sa týkalo majetkových pomerov, k uvedenému súd dodáva, že pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov súd prihliada k celkovým majetkovým pomerom žiadateľa, pričom v prípade fyzických osôb berie do úvahy tiež ich pomery sociálne, rodinné, ekonomické, zdravotné a pod. a pri žalobcovi, ktorý podniká ako advokát bolo potrebné ohľadom príjmov vychádzať z celkových príjmov a výdavkov, teda ročného obratu. Mal za to, že žalobca v konaní uviedol výdavky, ktoré nezodpovedali ním deklarováním príjmom, pretože boli vo vyššom rozsahu. Navyiac, z daňových priznaní vyplýva, že v roku 2013 mala advokátska činnosť žalobcu výnosy v rozsahu 50.393,66 eura a náklady 51.473,77 eura, v roku 2014 výnosy 40.036,63 eura a náklady 55.654,91 eura a v roku 2015 výnosy 39.963,06 eura a náklady 53.600,68 eura, teda všetky roky bola spoločnosť v mínusových hodnotách a jediný zisk predstavovala činnosť z prenájmu, avšak súdu nie je zrejmé, čo tvorilo náklady a tiež nebolo zrejmé, či v takom rozsahu ich bolo*

potrebné vynaložiť a to najmä s poukazom na stratovosť podnikania z dlhodobého hľadiska a vysoké náklady na prevádzku advokátskej činnosti. Okrem toho bolo potrebné prihliadnuť aj na tú skutočnosť, že v konaní boli predložené daňové priznania, ktoré sú tvorené pre daňové účely a nie pre preukázania nevyhnutných výdavkov osoby a za účelom zistenia jej príjmov, a preto súd musel prihliadať na celkové majetkové pomery žalobcu komplexne a najmä hodnotiť nielen vysoké náklady advokátskej činnosti (napr. nákup právnickej literatúry), ale aj vysoké výdavky na uspokojovanie základných životných potrieb, ktoré vôbec neboli v rozsahu základných životných potrieb, a preto bolo potrebné ustáliť, že žalobca je spôsobilý sa podieľať na úhrade súdneho poplatku v zmysle poslednej zmeny petitu žaloby. Okrem toho súd poukazuje aj na to, že v čase rozhodovania súdu už neboli žiadne pochybnosti o neoprávnenosti evidencie žalobcu, a preto bolo možné predpokladať zvýšenie jeho celkových majetkových pomerov, a teda i úhradu súdneho poplatku bez toho, aby to zasiahlo do jeho životnej úrovne. V opačnom prípade je potrebné, aby žalobca zväžil iné možnosti úhrady súdneho poplatku, pretože i keď nemožno od strany sporu požadovať, aby sa vzdal majetkových hodnôt, ktoré užíva, žalobca vlastní nehnuteľnosť, ktorú neužíva, dokonca na ňu musí vynakladať značné finančné prostriedky a napriek tomu, že na jej prenájom založil obchodnú spoločnosť, táto vykazuje stratu, a preto podľa predložených dokladov je potrebné hodnotiť, že ide o nevýhodnú investíciu, ktorá žalobcovi odčerpáva finančné prostriedky. Námietať týkajúca sa tvorby dôchodku, je v tomto prípade irelevantná, pretože súd zvažuje aktuálne finančné prostriedky a v súčasnej situácii je táto hodnota pre žalobcu nerentabilná. Predaju nehnuteľnosti nebráni ani existencia záložného práva a hypotekárny úver, preto aj tieto námietky žalobcu bolo potrebné hodnotiť za irelevantné. Rovnako tak bolo potrebné prihliadnuť na vysokú životnú úroveň a tiež neobstojí tvrdenie, že túto úroveň žalobcovi hradí matka a dcéra s manželom. Uvedené súdu ani preukázané nebolo, avšak záverom je potrebné dodať, že ukazovateľom pre určenie pomerov osoby, či je dôvodné oslobodenie od súdnych poplatkov, je suma životného minima a v tomto prípade žalobca z prenájmu nehnuteľnosti získava príjem, ktorý postačuje na úhradu jeho základných životných potrieb.“.

Odvodnenie výroku napadnutého uznesenia okresného súdu o oslobodení podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za zjavne neodvodnené alebo arbitrárne.

Skutočnosť, že sťažovateľ nesúhlasí s odôvodnením napadnutého uznesenia okresného súdu ešte nie je dôkazom o arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd sťažnosť v časti namietaného porušenia sťažovateľových práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

1.2 Sťažovateľ tiež namietal, že v dôsledku arbitrárnosti, resp. interpretačnej svojvôle okresného súdu došlo v konečnom dôsledku do zásahu do je majetkových práv, konkrétne základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením okresného súdu o oslobodení.

Ústavný súd k takto uplatnenej argumentácii v sťažnosti konštatuje, že v dôsledku namietanej arbitrárnosti napadnutého uznesenia nemohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do jeho majetkových práv, a to z dôvodu, že ústavný súd v predchádzajúcej časti odôvodnenia tohto rozhodnutia dospel k záveru o zjavnej neopodstatnenosti námietok sťažovateľa vo vzťahu k namietanému porušeniu jeho práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil relevantnú súvislosť medzi namietaným porušením označených majetkových práv sťažovateľa na jednej strane a napadnutým uznesením na strane druhej, preto aj sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol v rámci jej predbežného prerokovania podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

2. Sťažovateľ namietal aj porušenie svojich označených práv napadnutým uznesením okresného súdu o súdnom poplatku, ktorým okresný súd uložil sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok za zmenu návrhu.

Aj sťažnosť sťažovateľa v tejto jej časti je podľa názoru ústavného súdu zjavne neopodstatnená. Okresný súd uložil povinnosť sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok po zamietnutí jeho návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd v dôsledku uvedeného rozhodnutia a uplatnenej zmeny petitu žaloby vyrubil súdny poplatok, pričom

aplikoval príslušné ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov.

Ústavný súd opakovane judikoval, že pokiaľ preskúmanie postupu alebo rozhodnutia orgánu štátu v rámci predbežného prerokovania nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05), je možné sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia o súdnom poplatku konštatuje, že okresný súd len aplikoval platnú a účinnú právnu normu, čím sťažovateľovi de facto poskytol súdnu ochranu v požadovanej kvalite. Navyše, sťažovateľ svoju argumentáciu o tvrdenom porušení označených práv napadnutým uznesením o súdnom poplatku odvádza len od ústavnej neudržateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu o oslobodení. Vzhľadom na záver ústavného súdu o ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia o oslobodení ústavný súd dospel k záveru, že neexistuje relevantná súvislosť medzi namietaným porušením označených práv sťažovateľa a napadnutým uznesením okresného súdu o súdnom poplatku, preto sťažnosť aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. marca 2017